безпеку підприємства можна досліджувати як комбінацію таких складових частин безпеки життєдіяльності, як соціально-мотиваційна, професійна та антиконфліктна [2].

Гончаренко О.Г. пов'язує проблеми розвитку людських ресурсів організації та забезпечення кадрової безпеки і розглядає кадрову безпеку як «захищеність суспільно-прогресивних інтересів організації з розвитку та вдосконалення людського капіталу, підтримки ефективної системи управління людськими ресурсами та мінімізації ризиків організації, пов'язаних з її кадровим складником» [3].

На основі розгляду теоретичних підходів до сутності і змісту поняття соціальної відповідальності у сфері кадрової безпеки вважаю доцільним визначити її як сукупність умов і чинників, які створюють безпеку життєво важливим інтересам учасників соціально-трудових відносин, сприяють ефективному та гармонійному розвитку людських ресурсів. Таким чином, підводячи підсумки, можна стверджувати, що поняття соціальної відповідальності у сфері кадрової безпеки, саме від її належного забезпечення залежить поточний та можливий майбутній результат функціонування підприємства.

Предметом кадрової безпеки повинні стати інтереси як організації, так і найманого персоналу, а її результатом має бути взаємна їх захищеність стосовно всіх учасників соціально-трудових відносин. Недотримання балансу життєво важливих інтересів, коли безпека одного об'єкта досягається за рахунок обмеження інтересів іншого, призводить до порушення кадрової безпеки [2].

Література:

1. Бабаскіна А. Основи галузевої економіки та підприємництва. Навчальний посібник. URL: https://sites.google.com/kramatvpu14.ukr.education/galuz/ (дата звернення: 28.10.2025).
2. Маренич А.І. Соціально-мотиваційні складові кадрової безпеки. Фінансовий простір. 2012. № 2(6). С. 38–45.
3. Гончаренко О.Г. Загрози економічній безпеці України та їх вияв у національній економіці. *Науковий вісник Сіверщини. Серія: освіта. Соціальні та поведінкові науки*. 2020. №1(4). С. 39-51.
4. Назарова Г.В. Передумови створення системи кадрової безпеки підприємства. URL: http://rarrpsu.wunu.edu.ua/index.php/rarrpsu/article/view/58 (дата звернення: 30.10.2025).

Костюк В.С.
кандидат економічних наук., доцент,
Уманський національний університет
м.Умань, Україна

ТОРГОВЕЛЬНІ ВІЙНИ ЯК НАСЛІДОК ПОЛІТИКИ ПРОТЕКЦІОНІЗМУ

Торговельні війни є одним із найскладніших і непередбачуваних викликів сучасної світової економіки. Вони виникають унаслідок конфліктів між країнами, які активно проводять політику протекціонізму, вводять митні тарифи, квоти або інші торговельні обмеження, що спрямовані на захист національної економіки. Однією з головних причин виникнення торговельних війн є прагнення країн захистити внутрішню економіку та робочі місця, зменшити торговий дефіцит або для боротьби з нечесними торговими практиками. Такі заходи можуть мати як позитивні, так і негативні наслідки, впливаючи на економіку, бізнес та добробут споживачів у різних країнах.

Торговельні війни є наслідком проведення окремими країнами політики протекціонізму, що має як своїх прихильників, так і аргументованих критиків, які в ході запеклих і постійних дискусій виокремлюють переваги та негативні наслідки такої політики[1].

Прикладом може бути торговельний конфлікт між США та Європейським Союзом, який загострився у 2025 році після введення мит на європейську сталь та алюміній. Запровадження Штатами односторонніх тарифів на експорт з Європи можуть обійтися

Європі у додаткові втрати у 170 мільярдів євро, що доведе загальну вартість американських тарифних зборів до 549 мільярдів євро та охопить 97 відсотків європейського експорту до Сполучених Штатів. «Ці заходи є невиправданими, та завдають економічної шкоди з обох сторін Атлантики. Це порушує ланцюги постачання та підриває світові ринки, завдає шкоди компаніям, працівниками та фермерам, створює непевність для трансатлантичних інвестицій, підвищує ціни для споживачів та посилює інфляцію в США… Під час переговорів ми запропонували зменшити бар'єри, а не підвищувати їх, та погодитися на нульові тарифи для всіх промислових товарів, включаючи стратегічні сектори»[2] - заявив єврокомісар з торгівлі та економічної безпеки Марош Шефчович.

Пропозиція ЄС щодо запровадження нульових тарифів у взаємній торгівлі із США стосується стратегічно важливих галузей промислового виробництва, включаючи автомобілі, вантажівки та запчастини до них Запропоноване партнерство охоплює взаємодію у використанні рудних запасів, зокрема в таких сферах як сталь та алюміній, зміцнення ланцюгів постачання стратегічної сировини, зокрема у секторах напівпровідників, фармакології та у інших. Така ініціатива ЄС має усунути будь-які штучні бар'єри в трансатлантичній торгівлі.

Торговельна війна, ініційована США, торкнулася не лише Європейського Союзу, а й Великої Британії, яка призупиняє дію імпортних тарифів на десятки товарів, щоб підтримати британські компанії, які постраждали від торговельної війни Дональда Трампа. У межах масштабного державного втручання, спрямованого на підтримку британських компаній будуть знижені до нуля на два роки мита на 89 товарів - від акумуляторів для електромобілів до фруктових соків - до липня 2027 року [3].

Проте, найбільш яскравим прикладом торговельної війни є конфлікт між Китаєм і США, причиною якого став величезний дисбаланс у двосторонній торгівлі товарами на користь Піднебесної, який щорічно зростає в геометричній прогресії.

Наслідки сучасного торговельного конфлікту для світової економіки можуть бути особливо руйнівними, оскільки в нього поступово втягується все більша кількість країн. Насамперед негативні наслідки відчують більшість країн, ринки яких розвиваються і економіка орієнтована на експорт.

Торгова війна змусить конфліктуючі країни шукати нові ринки збуту для своєї продукції, що може спровокувати падіння світових цін на ці товари, а, відповідно і зменшення доходів не лише бізнесу, а й робочої сили. Це може призвести до скорочення інвестицій, що негативно вплине на зростання світового ВВП.

Для країн, які ініціюють політику протекціонізму, введення взаємних обмежень призведе до скорочення виробництва тих товарів, які потраплять під митний пресинг і ставатимуть у надлишку, що, відповідно, призведе до збільшення безробіття.

Негативні наслідки торговельних конфліктів відчують на собі і споживачі. Заміщення на внутрішньому ринку товарів, на імпорт яких накладені обмеження, призведе до підвищення цін і, як наслідок, пришвидшення інфляції.

В цих умовах спостерігається скорочення регулювання торгівлі на наддержавному рівні, зменшення впливу міжнародної спільноти, зокрема Світової організації торгівлі, на функціонування світового ринку. Те, до чого рухався світ, починаючи з 2-ї половини 20 століття, руйнується, взамін не пропонуючи важливих рішень.

Негаливна динаміка торгового протистояння спонукає насамперед провідні країни світу до переговорів та пошуку шляхів зменшення напруги. Китай в торговельній війні з США демонструє готовність стати альтернативним полюсом економічної сили, упевнено витримавши тиск та відмовившись приймати американські тарифи.

На останній зустрічі лідерів сучасних наддержав Трампа і Сі Цзіньпіна сторони оголосили про низку практичних кроків, які мають знизити напругу в економічних і торговельних відносинах між США та Китаєм - США погодилися знизити мита на китайський імпорт із 57% до 47%, що має стати першим сигналом послаблення торговельної війни між Вашингтоном і Пекіном, а Китай своєю чергою пообіцяв відновити масштабні закупівлі американської аграрної продукції, передовсім сої, 25 мільйонів тонн щорічно

протягом наступних трьох років. Сі також погодився тимчасово зняти обмеження на експорт рідкісноземельних металів, які є критично важливими для виробництва зокрема мікрочипів і військових технологій. Наполягаючи на пріоритетності домовленостей про відновлення поставок, США фактично визнали глобальне домінування Китаю у цій критичній галузі та ефективність використання чинника рідкісноземів для протидії тиску США тепер і в майбутньому.

Якщо проаналізувати домовленості, стає очевидним, що обом сторонам вдалось отримати певні практичні дивіденди від зустрічі. Американська сторона погодилась істотно зменшити тарифи для китайських товарів, призупинити принаймні на рік портові збори для суден із Китаю та переглянути заборону на продаж чипів ШІ. Тобто відмовилась від більшості запроваджених проти Пекіна заходів, спрямованих на усунення дисбалансів та досягнення переваг у торгівлі.

Це ще раз підтверджує той висновок, що в сучасній глобальній економіці переможців у торговельних війнах нема і бути не може. Китай має важелі впливу на США, здатний завдати американцям значних проблем і діє зі стратегічним розрахунком.

Таким чином, торговельні війни є складним явищем, яке впливає на економіку, бізнес і споживачів у всьому світі. Введення надвисоких мит може спричинити падіння реального світового ВВП майже на 7%, вважають у СОТ. З огляду на це, необхідно актизувати міжнародне співробітництво на пошук компромісів для стабільності і процвітання світової економіки.

Література:

1. Торговельні війни: історія, плюси та мінуси та приклад США та Китаю. https://www.investopedia.com/terms/t/trade-war.asp
2. Євросоюз пропонує США встановити нульові тарифи на торгівлю стратегічними товарами. https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3989826-evrosouz-proponue-ssa-vstanoviti-nulovi-tarifi-na-torgivlu-strategicnimi-tovarami.html
3. Стармер призупиняє імпортні тарифи, щоб допомогти бізнесу пережити дію Трампа. https://www.telegraph.co.uk/politics/2025/04/12/starmer-suspends-import-tariffs-help-firms-survive-trump/

Костюк Я.Ю.
Аспірант кафедри економіки
Уманський національний університет
м.Умань, Україна

ОСОБЛИВОСТІ НАДАННЯ НЕЗНАЧНОЇ ДЕРЖАВНОЇ ДОПОМОГИ СУБ'ЄКТАМ ГОСПОДАРЮВАННЯ

З огляду на прагнення України стати повноправним членом Європейського Союзу, українське конкурентне законодавство вимагає його адаптації до законодавства Співтовариства про конкуренцію та державну допомогу. У сучасних непростих умовах функціонування українського суспільства і економічного розвитку країни велика частка державної допомоги припадає на так звану незначну державну допомогу, що потребує значних змін національного законодавства у сфері державної допомоги до правил acquis ЄС, дотримання правил надання de minimis суб'єктам господарювання та здійснення контролю через значний обсяг підтримки усіх сфер економіки за рахунок державних ресурсів. Відповідно, постає питання дослідження природи і особливостей незначної державної допомоги, порядку її надання, створення дієвого і ефективного механізму контролю, що унеможливлює перевищення її максимального розміру. Особливої актуальності набувають проблемні аспекти впровадження інституту регулювання державної допомоги суб'єктам господарювання в Україні в рамках Угоди про асоціацію між Україною та ЄС та початком переговорів про вступ України до Європейського Союзу, а також через відсутність